

Θέμα: Ερωτηματικές προτάσεις – Ευθύς και πλάγιος λόγος

A. Ερωτηματικές προτάσεις

Κείμενο 1	Κείμενο 2
Ερωτηματικές προτάσεις	
<ul style="list-style-type: none"> - Πες μου μου μπαμπά, τι είναι ρατσισμός; - Τι είναι να είναι κάποιος ανώτερος; 	<ul style="list-style-type: none"> - Δε θα ένιωθες βαθιά μέσα σου την απόρριψη και τον οίκτο; - Όταν σου ζητούν να φύγεις από το «σχολείο τους»;
Ποια η διαφορά των πιο πάνω προτάσεων;	
<p>Οι ερωτήσεις του κειμένου 1 λέγονται και τις χρησιμοποιούμε όταν</p>	<p>Οι ερωτήσεις του κειμένου 2 λέγονται* και τις χρησιμοποιούμε όταν</p>

* Με τις ρητορικές ερωτήσεις εκφράζουμε τη **γνώμη** μας, με ερωτηματική μορφή. Γι' αυτό λέμε συνήθως ότι ο ομιλητής ή ο συγγραφέας δεν περιμένει απάντηση. Με τον ερωτηματικό τόνο, στόχος μας είναι να προσελκύσουμε το **ενδιαφέρον** του συνομιλητή ή του αναγνώστη, και στη συνέχεια **να εξασφαλίσουμε την αποδοχή της άποψής μας**. Θα λέγαμε μάλιστα ότι η συναισθηματική ένταση και ο δραματικός τόνος με τα οποία φορτίζεται μερικές φορές η ρητορική ερώτηση την καθιστούν εντυπωσιακό και ισχυρό επικοινωνιακό μέσο.

Στον πιο πάνω πίνακα υπάρχει η ερώτηση από το κείμενο 1:

- Τι είναι να είναι κάποιος ανώτερος;

Τι ρώτησε το κοριτσάκι τον πατέρα του;

α. Το κοριτσάκι ρώτησε τον πατέρα του

Η πιο πάνω πρόταση αποτελεί την ερώτηση που έκανε το κοριτσάκι στον μπαμπά του την οποία μεταφέρουμε σε κάποιον άλλο χρησιμοποιώντας τρίτο πρόσωπο. Η πρόταση αυτή ονομάζεται:

.....

Ορισμός: Όταν μια ερωτηματική πρόταση δεν εκφέρεται στην αρχική και αυθεντική της μορφή (δηλαδή ευθέως και με ερωτηματικό στο τέλος), αλλά εντάσσεται σε μια άλλη φράση ή πρόταση, ονομάζεται **πλάγια ερωτηματική πρόταση**.

- Π.χ.:
1. «Είσαι έτοιμος;» (Ευθεία ερωτηματική πρόταση)
Τον ρώτησα **αν είναι έτοιμος**. (Πλάγια ερωτηματική πρόταση)
 2. «Πότε θα έρθεις;» (Ευθεία ερωτηματική πρόταση)
Με ρώτησε **πότε θα έρθω**. (Πλάγια ερωτηματική πρόταση)

Ευθείες ερωτήσεις	Πλάγιες ονοματικές ερωτηματικές ερωτήσεις (σελ. 52)
- διατυπώνονται απευθείας	- διατυπώνονται έμμεσα
- είναι κύριες ή ανεξάρτητες	- είναι δευτερεύουσες
- τελειώνουν με ερωτηματικό	- δεν έχουν ερωτηματικό στο τέλος
	Εισάγονται με: το μόριο αν ή τα: μήπως, μη, μην τυχόν , με τον σύνδεσμο γιατί , με ερωτηματικές αντωνυμίες ή ερωτηματικά επιρρήματα (π.χ. τι, ποιος, πόσος, πού, πώς τότε, άραγε, τάχα).
	Λειτουργούν ως: α. αντικείμενο β. υποκείμενο γ. επεξήγηση

- ❖ **Μετατροπές από την ευθεία στην πλάγια ερώτηση:** Όταν μια ευθεία ερώτηση μετατρέπεται σε πλάγια, πρέπει ορισμένες φορές να γίνουν αλλαγές:

α) στο πρόσωπο του ρήματος

Π.χ. «Θέλεις βοήθεια;»

Ρωτάει αν θέλω βοήθεια.

Προσοχή: Αν όμως μεταφέρει την ερώτηση το ίδιο το πρόσωπο που την έκανε, δεν χρειάζεται τέτοια αλλαγή (Ρωτώ αν **θέλεις** βοήθεια).

β) στο πρόσωπο των αντωνυμιών (αν υπάρχει αντωνυμία μέσα στην πρόταση)

Π.χ. «Ποιος ήταν μαζί σου στο σπίτι;»

Ρωτούσε ποιος ήταν μαζί μου στο σπίτι.

Προσοχή: Αν όμως μεταφέρει την ερώτηση το ίδιο το πρόσωπο που την έκανε, δεν χρειάζεται τέτοια αλλαγή (Σε ρώτησα **ποιος ήταν μαζί σου στο σπίτι**)

γ) στον χρόνο του ρήματος, αν το ρήμα της εξάρτησης είναι σε ιστορικό χρόνο.

Π.χ. «Πώς αισθάνεσαι;»

Με ρώτησε πώς αισθανόμουν.

Άσκηση

Στις πιο κάτω προτάσεις α. να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, β. να κυκλώσετε τη λέξη που τις εισάγει και να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο.

1. Αμφιβάλλω αν θα έρθει μαζί μας.
2. Τον ρώτησα μήπως έχει κάποιο πρόβλημα.
3. Τον ρώτησε τι γνώριζε για τη συγκεκριμένη υπόθεση.
4. Δεν ξέρω πού είναι το κινητό σου.
5. Απορώ πώς κοιμάται με τόση φασαρία.
6. Είναι περίεργο πώς αντέδρασε ο λήστης στη φυλακή.
7. Είναι ανεξήγητο πού βρήκαν τόσα χρήματα.
8. Αυτό δεν καταλαβαίνω, γιατί άλλαξαν τόσο γρήγορα γνώμη.
9. Δεν έχω ιδέα τι σκέφτεται να κάνει.
10. Μια απορία έχω, πού βρίσκει τόση δύναμη και αντοχή.
11. Δεν είναι βέβαιο πού θα τον συναντήσω.

B. Ευθύς και πλάγιος λόγος

Τα λόγια κάποιου μπορεί να τα ακούσει κανείς με δύο τρόπους:

α) **άμεσα**, δηλ. απευθείας όπως τα είπε το ίδιο το πρόσωπο που μιλάει:

π.χ. Θα σου τηλεφωνήσω.

Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι ο λόγος είναι **ευθύς**.

β) **έμμεσα**, δηλ. να τα ακούει από κάποιον άλλο, που του μεταφέρει τα λόγια κάποιου τρίτου, εξαρτημένα από ρήματα όπως λέγω, ρωτώ, γνωρίζω κτλ.

π.χ. Είπε ότι θα μου τηλεφωνήσει.

Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι ο λόγος είναι **πλάγιος**.

Μεταβολές από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο

Όταν ο ευθύς λόγος μετατρέπεται σε πλάγιο, γίνονται οι ακόλουθες μεταβολές:

- Οι κύριες προτάσεις κρίσεως μετατρέπονται σε δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις: π.χ. Ευθύς λόγος: Πήρα την απόφασή μου.
Πλάγιος λόγος: Είπε ότι πήρε την απόφασή του.
- Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας μετατρέπονται σε δευτερεύουσες βουλευτικές προτάσεις: π.χ. Ευθύς λόγος: Μη δίνεις σημασία
Πλάγιος λόγος: Με προέτρεψε να μη δίνω σημασία
- Οι ευθείες ερωτήσεις μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις: π.χ. Ε.Λ: Πού ήσουν χθες;
Π.Λ. Με ρώτησε πού ήμουν την προηγούμενη μέρα.
- Οι δευτερεύουσες προτάσεις παραμένουν δευτερεύουσες ίδιου είδους κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο: π.χ. Ε.Λ. Θα ερχόμουν κι εγώ, αν με ειδοποιούσατε εγκαίρως.
Π.Λ. Είπε ότι θα ερχόταν κι αυτός, αν τον ειδοποιούσαν εγκαίρως.

Άλλες αλλαγές από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω παραδείγματα, κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο μπορεί να γίνουν και αλλαγές:

- στα πρόσωπα του ρήματος
- στα πρόσωπα των αντωνυμιών
- στις εγκλίσεις των ρημάτων
- στους χρόνους των ρημάτων (όταν ο πλάγιος λόγος εξαρτάται από ρήμα ιστορικού/παρελθοντικού χρόνου)
- στα τοπικά ή χρονικά επιρρήματα.

Παραδείγματα

1. Ευθύς λόγος: Φύγε
Πλάγιος λόγος: Την παρακίνησε να φύγει.
(αλλαγή στην έγκλιση από προστακτική σε υποτακτική, στο πρόσωπο από α' σε γ¹)
2. Ε.Λ.: Είναι αδύνατο να μείνω μαζί σου.
Π.Λ.: Της έλεγε ότι ήταν αδύνατο να μείνει μαζί της.
(αλλαγή στο χρόνο του ρήματος από ενεστώτα σε παρατατικό, στο πρόσωπο από α' ή β' σε γ')
3. Ε.Λ.: Αύριο το σχολείο θα πάει εκδρομή.
Π.Λ.: Ο διευθυντής ανακοίνωσε ότι την επόμενη μέρα το σχολείο θα πάει (ή θα πήγαινε) εκδρομή. (αλλαγή στο χρονικό επίρρημα αύριο)

Όταν το ρήμα εξάρτησης βρίσκεται σε Ενεστώτα, Παρακείμενο ή Εξακολουθητικό Μέλλοντα, δεν παρατηρούνται αλλαγές στους χρόνους και στις εγκλίσεις των ρημάτων:

Π.χ. Ε.Λ.: Θέλω να φύγω μαζί σου.

Π.Λ.: Λέει ότι θέλει να φύγει μαζί της.

Ασκήσεις

1. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο. Ως ρήματα εξάρτησης να χρησιμοποιήσετε τα ρήματα που βρίσκονται μέσα στις παρενθέσεις.

α. Θα κρατήσεις την υπόσχεση σου;

Με ρώτησε

β. Αν και δε με προσκάλεσαν, θα πάω.

Είπε.....

γ. Τι έχει συμβεί;

Αναρωτιόταν

δ. Αν θέλω, μπορώ να ανατρέψω όλα τα σχέδιά σου.

Μου απάντησε

ε. Ετοιμαστείτε για επίθεση.

Ο διοικητής τούς διατάζει.....

στ. Θα σε βοηθήσω οικονομικά.

Μου υποσχέθηκε.....

2. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικό ρήμα εξάρτησης με τη βοήθεια και του παρακάτω πλαισίου:

Ζητώ, ρωτώ, απορώ, λέω, εξηγώ, γράφω, δηλώνω, βλέπω, καταλαβαίνω, αγνοώ, σκέφτομαι, αναλογίζομαι, προτρέπω, ανησυχώ, υποδεικνύω, συστήνω, επισημαίνω, παρατηρώ, διαπιστώνω, νομίζω, θεωρώ, πιστεύω, καταλογίζω, κατηγορώ, παραπονιέμαι, αναρωτιέμαι, ισχυρίζομαι, υποστηρίζω, τονίζω, εκφράζω/διατυπώνω την απορία
--

1. Δε θα απαντήσω στις προκλήσεις σας.

.....

2. Πώς μπορεί να είσαι τόσο αδιάφορος;

.....

3. Περιμένετε ώσπου να ολοκληρωθεί ο έλεγχος.

.....

4. Θα μελετήσω προσεκτικά το αίτημά σας, όμως δεν υπόσχομαι τίποτα.

.....

5. Μην είστε τόσο βιαστικοί, γιατί μπορεί να κάνετε λάθος.

.....

6. Ίσως αποτύχω στην αυριανή συνέντευξη για δουλειά.

.....

7. Οι συνεργάτες μου δεν είναι απατεώνες.

.....